

Čas přípravy
30 minut

Čas realizace
30 + 60 minut

Prostor
klubovna/příroda

Roční období
jaro–podzim

Počet účastníků
libovolný

Věková kategorie
3.–5. třída/9–11 let

ZVÍŘÁTKA A JEJICH STOPY

Obecný cíl: Rozvoj těchto kompetencí: sociální a personální, k řešení problémů, k učení.

Konkrétní cíl: Pozná některá u nás žijící zvířata, u některých i stopy a zná základní dělení obratlovců.

Motivace: Budete-li chodit s očima dokořán, uvidíte kolem sebe spoustu živých tvorů, a nejen lidí. Každé zvíře je trošku jiné, ale všechna mají i něco společného. V tom se nám lidem někdy velmi podobají. Každý tvor v přírodě po sobě zanechává nějakou stopu. Učte se v nich číst a dovíte se mnoho zajímavého.

Potřeby: Pracovní listy pro všechny děti, obrázky zvířat, nápisy „ryby, obojživelníci...“, pastelky, lístky na hru, publikace k tématu, pexesa apod. Proužky výkresu, kancelářské sponky, sádra, kelímek na rozmíchání sádry, špachtle, voda, pexeso – stopy zvířat.

Tento metodický list má k dispozici pracovní listy P11A, 11B

Provedení: Činnost zahájíme jednoduchou hrou „na zvířata“ – připravíme si předem lístečky se jmény zvířat. Vedoucí vyzve děti, aby si vylosovaný lísteček připevnily na oblečení. „Stáváte se pro tuto chvíli zvířetem, můžete vydávat jeho zvuky, napodobovat jeho činnost. Pokuste se najít další kamarády, kteří patří do stejné skupiny, jako vy – ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci.“ Pokud máme malý počet dětí, přibereme někoho do hry nebo ji nahradíme tříděním obrázků. Další část programu můžeme zahájit rozhovorem ve skupinách, které vznikly, pod vedením instruktora. Děti hledají odpovědi na otázky „Co máme společné? Co nás odlišuje od ostatních skupin? Živíme se všichni stejně? Je v naší skupině někdo, kdo mě může ohrozit?...“ Vedoucí a instruktoři vedou děti k tomu, aby si uvědomovaly, že některé znaky jsou všem skupinám společné, jiné je odlišují. (Pokud se při hře některé dítě špatně zařadí, můžeme ho nechat, aby se samo na základě dalších zjištění přesunulo jinam, nebo mu nenápadně pomůžeme omyl objevit.)

Na závěr této aktivity požádá vedoucí, aby si děti vybraly ze svého středu někoho, kdo ostatním řekne, co zjistily. (S prezentací může pomoci instruktor, který se skupinkou pracoval – napoví, doplní, pomůže otázkou.) Pak dětem rozdáme pracovní listy a vyzveme je k práci. „Pokuste se splnit úkoly na pracovních listech. Pokud si nebudete vědět rady, může vám pomoci kamarád nebo můžete hledat odpověď v některé z knih, pexesu nebo časopise.“ Při práci na pracovních listech vedoucí a instruktoři děti sledují, poradí, kde hledat odpověď, povzbudí. Pracovní listy si děti ukládají do kufříku, mohou se k nim vrátit při další činnosti.

Třetí část můžeme věnovat opět herní aktivitě – např. skládání puzzle obrázků zvířat, pexeso s rostlinami nebo se zvířaty apod.

V následné aktivitě si prakticky ověříme své znalosti v terénu. V okolí vyhledáme místo, kde je možné najít stopy zvířat (u vody, u krmelce apod.) a s dětmi se na toto místo vypravíme. Vedoucí motivuje děti rozhovorem: „Umíte číst písmena, ale dokázaly byste přečíst i to, co vám řekla zvířátka svými stopami? Budeme-li pozorní, podaří se nám jejich vzkazy přečíst.“ V terénu dětem pomůže najít stopy, společně zjistíme, kam směřují. „Křížují se některé stopy? Kdo všechno sem přišel? Proč?“ apod. Potom spolu s dětmi vybereme některé ze stop a zhotovíme jejich sádrové odlitky – návod uveden v příloze listu. Než stopy vytvrdnou, můžeme si s dětmi zahrát pexeso – stopy. Nejlepšího „znalce stop“ můžeme ocenit – například odlitkem některé ze stop. Další stopy odneseme s sebou, v klubovně se k nim můžeme ještě při dalších činnostech vrátit. Po ukončení činnosti vyzve vedoucí děti, aby uvedly místo do původního stavu. „Aby se sem zvířátka zase ráda vracela, musíme po sobě uklidit všechno, co jsme přinesli.“

Tato aktivita přibližuje Ideály Pionýra: Poznání a Příroda. Aktivitou lze navázat na akci Pionýrská stezka.

Přístup k dětem se specifickými vzdělávacími potřebami:

Zvláštní pozornost je nutné věnovat při práci s pracovními listy, zvláště u dětí s vývojovými poruchami učení – dyslektici a dysgrafici. Pro zpracování potřebují delší čas, neboť pomaleji čtou a píšou. Je třeba jim pomáhat – pochopení textu a v té souvislosti i pochopení úkolu. Dětem s ADHD doporučuji zkrátit rozsah pracovního listu, neboť se nedokážou delší dobu soustředit. Pak ztrácí zájem a hledají únik z takovéto činnosti.

Moje poznámky:

Pozor na:

Některým dětem bude možná třeba při úvodní hře pomoci, aby se dovedly se svou rolí vypořádat – napovězte jim, jak se zvíře ozývá, pohybuje apod.

Skládání puzzle (popř. připravených rozstříhaných obrázků zvířat) můžeme zařadit i jako samostatnou soutěž pro děti.

Máme-li prostorové možnosti, můžeme se s dětmi domluvit, že si vytvoříme „mapu zvířat“ – na stěnu připevníme balící papír rozdělený na jednotlivé části – ryby, obojživelníci, plazi, ptáci, savci nebo využijeme jiné dělení např. masožravci, býložravci, všežravci apod. Pokud je oddíl věkově smíšený, nemusí být na škodu ani to, že dělení bude podrobnější a menší děti před přilepením přineseného obrázku požádají o pomoc se zařazením svého staršího kamaráda.

Děti mohou kdykoliv přinést vystřižené obrázky zvířat a na papír je postupně dolepovat. Balící papír můžeme i tvarem přizpůsobit (např. tvar oblíbeného zvířete, erbu apod.).

Moje poznámky:**Seznam doporučených živočichů:**

1. Štika obecná
2. Kapr obecný
3. Mlok skvrnitý
4. Ropucha obecná
5. Rosnička zelená
6. Ještěrka obecná
7. Zmije obecná
8. Užovka obojková
9. Čáp bílý
10. Sokol stěhovavý
11. Datel černý
12. Výr velký (stopa sovy)
13. Bažant obecný (stopa)
14. Ježek západní (stopa)
15. Krtek obecný
16. Netopýr velký
17. Zajíc polní (stopa)
18. Veverka obecná (stopa)
19. Medvěd hnědý
20. Vlk obecný
21. Liška obecná (stopa)
22. Rys ostrovid (stopa)
23. Prase divoké (stopa)
24. Jelen evropský (stopa)

Řešení pro vedoucí k pracovnímu listu P11A:

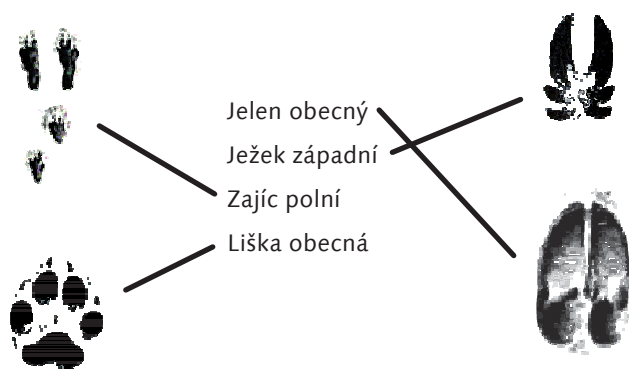
I. Vybarvi lístečky se jmény zvířat.

modře – ryby   zeleně – obojživelníci   hnědě – plazi   žlutě – ptáci   červeně – savci

Štika obecná	Mlok skvrnitý	Bažant obecný	Krtek obecný
Ropucha velká	Liška obecná	Rys ostrovid	Kapr obecný
Datel černý	Ježek západní	Čáp bílý	Jelen evropský
Ještěrka obecná	Výr velký	Zajíc polní	Rosnička zelená
Sokol stěhovavý	Zmije obecná	Netopýr velký	Užovka obojková
Prase divoké	Medvěd hnědý	Veverka obecná	Vlk obecný

Pozn. K nejasnostem může dojít v zařazování ještěrky (patří mezi plazy – řád šupinatí, podřád ještěři, patří sem např. i krokodýl apod.) a mloka (patří mezi obojživelníky – řád ocasatí, patří sem např. i čolek) nebo také netopýra (i když létá, je savcem – patří do řádu letounů).

II. Spoj správně stopu a jméno zvířete

Pozn. Je možné připravit více stop a názvů zvířat a děti nechat stopy vyhledat.

Něco navíc pro zvědavé – řešení k pracovnímu listu P11B:

I. Víš, které zvíře létá, a přesto patří mezi savce?

(Pokud si nejsi jistý, hledej v knihách.)

Nejčastější odpověď asi bude netopýr, ale možná děti uvedou i další druhy zvířat.

Patří sem:

Letouni – řád savců, kterým se přední končetiny vyvinuly v křídla. Jsou to všechny druhy netopýrů a kaloňů. Některé druhy žijí volně i u nás.

Savci z řádu hlodavců, veverkovití – Poletucha velká, Vakoveverka žlutobřichá, Vakoveverka létavá, Poletuška asapan, Poletuška slovanská – létají, spí se vznášejí pomocí kožní řasy napnuté mezi končetinami. Tyto druhy u nás volně nežijí.

II. Víš, které zvíře vypadá jako ryba, a přesto patří mezi savce?

(Pokud si nejsi jistý, hledej v knihách.)

Děti možná uvedou velrybu, některé i delfína.

Patří sem:

Kytovci (řád třídy savců) – celkem asi 80 druhů – delfíni, velryby, sviňuchy a plejtváci.

Proč savec a ne ryba? – Jsou teplokrevní, dýchají vzduch pomocí plic, rodí živá mláďata (ve vodě) a kojí je vlastním mlékem, mají srst, i když zpravidla jde pouze o pár vousů.

Dalším znakem odlišujícím kytovce od ryb je tvar ocasu. Ocas ryby je vertikální a pohybuje se ze strany na stranu, zatímco ocas kytovce je horizontální a pohybuje se nahoru a dolů.

III. Viděl jsi už někdy stopu psa a kočky? Podle čeho je vždy bezpečně poznáš?

Můžeš si některé stopy nakreslit.

Pes – všimněte si drápů, jsou nezatažitelné, proto jsou vidět i na stopě
– stopa psa se trochu podobá lišce, liší se polohou středních drápů
– liška je má vždy otočené směrem k sobě.

Kočka – stopa je menší a tvarem se možná víc podobá lišce než psovi,
na kočičí stopě nejsou vidět drápy, protože ty kočka při chůzi dovede zatáhnout
(také proto chodí tiše, téměř neslyšně).

Je vhodné si připravit i stopy dalších zvířat. Můžete využít pexeso, atlasy a encyklopedie.

Postup pro výrobu sádrového odlitku stopy. Budete potřebovat – sádro, vodu, tvrdý papír a kancelářskou sponku, kelímek a špachtličku na rozdělání sádry. Stopu opatrně očistěte (nejprve si vybírejte stopy větší, ptačí se špatně odlévají – lámou se). Kolem stopy vytvoříme ohrádku z tvrdého papíru – ustřižený proužek výkresu spojený sponkou. Stopu jemně poprášíme suchou sádro. Pak zalijeme sádrou asi do výšky 2–3 cm (sádra musí být bez hrudek, střední hustota). Po ztvrdnutí odlitek vyjmeme a očistíme. Tím jsme získali negativ stopy, chceme-li originál, pokračujeme v práci. Pokud odlitek natřeme olejem, můžeme jej otisknout do husté sádrové kaše a získat tak věrný obraz stopy v přírodě (pozitiv stopy).

Moje poznámky: